

De Cappadocische Vaders, inleiding

Docent: Vader Sergi Merks

De Cappadocische vaders, Basilius de Grote, zijn broer Gregorius van Nyssa en zijn vriend Gregorius van Nazianze, waren de grondleggers van de Byzantijnse theologie. Afkomstig uit een ruig, onherbergzaam, doch sprookjesachtig gebied in Klein-Azië en levend in een turbulente tijd van keizerlijke vervolgingen en kerkelijke strubbelingen, zetten zij met hun subtiele theologie de toon voor de verdere ontwikkelingen van de Byzantijnse Drie-eenheidsleer en het wezen van de Zoon en de Heilige Geest. Hun benadering was niet dogmatisch maar apofatisch (het Goddelijke valt niet te begrijpen) en existentieel en zo heeft er in de Byzantijns-Orthodoxe Kerken ook nooit een scheiding plaatsgevonden tussen theologie, gebed, eredienst, kerkelijke kunst en kerkelijk leven, hetgeen vandaag de dag nog voelbaar is. Zo had de beroemde Middeleeuwse Drie-eenheidsicoon van Roerbljov nooit geschilderd kunnen worden zonder de toonzetting van de Cappadocische vaders aan de basis van de Orthodoxe traditie. Ook een stroming als het hesychasme (het schouwen van het Goddelijk Licht door het Jezusgebed, een beweging binnen het orthodoxe monnikendom en afkomstig van de berg Athos) is slechts denkbaar binnen deze traditie. Gregorius van Palamas gaf deze beweging een theologische ondergrond en in de 18e eeuw was de Russische edelman Motovilov tijdens een (op schrift gesteld) gesprek over de Heilige Geest met de geliefde Russische heilige Serafim van Sarov, getuige van dit Goddelijk Licht, dat beiden verlichtte. Zo zullen wij de theologie van de Cappadocische vaders beschouwen in het kader van hun eigen tijd, maar ook in het licht van de latere ontwikkelingen van de Byzantijnse theologie tot op de dag van vandaag.

Vader Sergi Merks is priester van de Russisch-Orthodoxe Kerk in de parochie van de Heilige Alexander Nevsky in Rotterdam en de Heilige Tichon in Nijmegen.

Hij studeerde theologie aan de Katholieke Theologische Hogeschool te Amsterdam, waar hij in 1976 afstudeerde. Daarna werkte hij als leraar en publicist.

Eind zeventiger jaren kwam hij in contact met de Orthodoxie en werd uiteindelijk aangenomen in de Russisch-Orthodoxe Kerk.

In de jaren 1985 en 1986 studeerde hij aan de Geestelijke Academie van de Russisch-Orthodoxe Kerk te Leningrad in de toenmalige Sovjetunie. In 1990 werd hij in Den Haag tot diakon gewijd en in het jaar 2000 in Smolensk tot priester. Naast zijn priesterschap schrijft hij veel artikelen over de Orthodoxie en geeft hij lezingen. Momenteel bereid hij een boek voor over de Orthodoxe Kerk en over de Orthodoxe ethiek.